

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1418

av Fredrik Schulte (M)

Utökad kameraövervakning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att begränsa den privata kameraövervakningen till förmån för en brottsförebyggande och av samhället sanktionerad sådan och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Friheten och tryggheten för den enskilde att inte drabbas av brottslighet är en av statens viktigaste uppgifter att säkra. Likaså är det ett viktigt åliggande för staten att säkerställa upprättelse för brottsoffret när ett brott väl begås, liksom att förövaren tilldöms ett rättvist straff. Kameraövervakning är en alltmer tillämpad men också omdebatterad metod för att åstadkomma en ökad trygghet.

Länsstyrelsen beslutar om tillstånd för allmän kameraövervakning, det vill säga övervakning av ett område med kameror som kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Tillstånd för övervakning av slutna områden krävs inte.

Kameraövervakning i banklokaler, postkontor och butiker är undantagna från kravet på tillstånd. Denna förenkling har gjorts mot bakgrund av behovet av skydd mot rån och stölder i sådana lokaler. Tillståndsfri övervakning får ske under förutsättning att syftet med övervakningen är att förebygga brott.

För att en kameraövervakning inte ska anses vara kränkande måste ändamålet och behovet av övervakningen väga tyngre än de övervakades intresse av skydd för den personliga integriteten. Det innebär att kameraövervakning inte kan användas som en standardåtgärd, utan starka skäl krävs för att intrånget i den privata sfären ska vara motiverad. Behovet behöver vara konkret.

Dagens kameraövervakning är i huvudsak privat och det är oftast frågan om privata företag som på olika sätt vill tillämpa övervakning som metod för att skydda den egna egendomen. Även om detta är förstäligt är syftet och det överordnade målet med övervakningen sällan, om någonsin, den allmänna tryggheten.

Detta skapar en rad problem. För det första går det att ifrågasätta om privat övervakning av allmän plats någonsin är önskvärd. Riskerna för missbruk eller att övervakningen anpassas till att tjäna privata egenintressen är påtaglig. Det kan till exempel handla om att skydda den egna personalen, såsom krogvakter som anklagas för misshandel. Många gånger är också kvaliteten på övervakningen tveksam då många privata aktörer inte vill spendera hutlösa summor på avancerad övervakningsutrustning. Det finns därför många exempel på privata övervakningskameror som inte fungerat när de behövs som mest, till exempel när en brutal misshandel äger rum utanför en butik. Därmed riskerar kameraövervakningen i Sverige att medföra endast de negativa sidoeffekterna i form av onödig monitorering av vanliga människors liv utan att finnas till när den verkligen behövs. Det är också svårare att säkerställa att övervakningsmaterialet inte missbrukas när det är frågan om privata aktörer som ansvarar för övervakningen.

Enligt Brå (Brottsförebyggande rådet) är de flesta svenskar positiva till kameraövervakning på offentlig plats för att förebygga brott. Det leder sannolikt till minskad brottslighet och bättre möjligheter att reda ut brott. Däremot är fler skeptiska till okontrollerad övervakning. Allt detta pekar på att Sverige är redo att ta ytterligare steg för ökad trygghet. Dagens regelverk är oklart utifrån vilka regler som gäller, men också otydligt utifrån vilken roll övervakningen bör ha i vårt samhälle.

Istället för slentrianmässig privat övervakning på allmänna platser bör offentliga miljöer uteslutande monitoreras av rättsväsendet eller myndigheter som arbetar i nära samarbete med rättsväsendet. Det skulle innebära en bättre fungerande, mer rättssäker, mer integritetsbeaktande, en mer kontrollerad och ändamålsenlig övervakning. Idag bidrar kameraövervakningen i väldigt liten utsträckning till att skapa en trygghet från att utsättas för våldtäkt, misshandel, rån eller värre. Många brott går ouppklarade i onödan på grund av otillräcklig och bristfälligt fungerande övervakning.

Ett bra exempel på hur kameror kan öka tryggheten är Storbritannien. Där används CCTV – ”cameras in constant operation” – som ett verktyg för att förebygga brott, med egen personal som följer kamerorna, och kan ge polisen omedelbar tillgång till bilderna. Detta har inneburit stora möjligheter att utreda både allvarliga och alldagliga brott. Bilderna är bindande bevis, men kan även rentvå oskyldiga. Sverige har inte behov av

det stora antal kameror som Storbritannien använder, men har mycket att lära när det gäller att använda tekniken för att hålla människor trygga.

Kritiken mot utökad övervakning är ofta missriktad genom att allmänt referera till varje intrång i den personliga integriteten som ett avsteg från demokratin. En mer omfattande men tydligare reglerad övervakning med klara restriktioner för hur övervakningsmaterialet får användas är ofta mer skonsam mot den personliga integriteten än en mindre omfattande oreglerad övervakning. Sedan måste det lilla integritetsintrånget av en allmän reglerad övervakning vägas mot tryggheten den skapar. Fullt klart är att dagens situation är den sämsta av alla världar: att kunna övervakas och fångas på film varje gång du går in i en butik men inte skyddas från att bli misshandlad eller våldtagen av samma övervakning sekunden efter att du kliver ut ur butiken. Detta är knappast en rimlig avvägning mellan trygghet och integritet. Dagens övervakning tar bara tillvara företags intressen att skydda sin egendom, inte individers personliga trygghet. Individen får alltså offra sin integritet utan att få tillbaka trygghet som betalning.

Därför bör det övervägas att se över möjligheten att underlätta för kameraövervakning som brottsförebyggande åtgärd och naturlig del i polisens brottsutredande arbete samtidigt som den privata kameraövervakningen begränsas.

Fredrik Schulte (M)